

Előfizetési árak:
 Egyszeri ára 8 kor., felváltó 4 kor.,
 negyedévi 2 korona.
 Egy év száma ára 16 fillér,
 külföldiek mezei árak szerint.
 A lap megjelenik minden szombatkor.
 Felelős szerkesztő:
BRANKOVICS GYÖRGY

KÖZÉRDEK

Szerkesztőség: Deák-u. 8.
 Hová a lap szellemi részét illető
 közlemények küldendők,
 Kezelvek vissza nem adatnak.
 Kiadóhivatal: István-utca 9.
 Hová a lap anyagi részét illető közle-
 menyek az előfizetési pénzek küldendők
 Kiadóhivatalban:
FUCHS ANTAL.

PEST MEGYE SZABADELVŐ KÖZÖNSEGENEK HETILAPJA.

Vácznak szól, de — Ujpest is érthet belőle.

Váca, szeptember hó 13-án.

Mint valami hallatlan dolgot szokták említeni, hogy a katonáéknál többet ér egy ló élete, mint egy emberé; pedig hát ez nemcsak a katonáéknál van így. A szegény ember egyetlen tehénkéjéhez, lovához és más állatjához azonnal orvost (vagy javasasszonyt) hívha megbetegszik és utolsó garasát is odaadja orvoságra, de a gyereke betegségét eltitkolja és a mikor már nincs segítség: csak azon sopánkodik, hol vesz pénzt koporsóra és a papnak.

A szegény embernek ezen gondolkodása hűen tükrözi vissza e tekintetben közállapotainkat, a törvények rendelkezéseit és ezeken alapuló ember-egészségügyi rendszertünket.

Az állategészségügyi törvény (1888. VII. t.-cz.) igen szigorú rendelkezéseket tartalmaz az állatok között fellépő betegségek elfojtása iránt. Ennek alapján az állategészségügyi rendszertünk ma már nem áll az utolsó helyen Európában.

Ezzel szemben a közegészségügyi törvény (1866. XIV. t.-cz.) és közegészségügyi rendszertünk 30 évvel hátrább van.

A példa világító fáklyaként világítja meg a tételt, — tehát ennek kedvéért közlök egy életből merített példát.

Egy községben egyszerre három különböző istállóban lép fel a ragadós szájs- és körömfájás a marhák között, ezt a községet és a szomszéd községeket vészkerületté alakítja a hatóság, szoros zár alá helyezi, öröket állítat a vészkerület határain az utakra és megakadályozza a szarvasmarháknak valamint a ragály terjesztésére alkalmatlan takarmánynak és tárgyagnak a vészkerületből ki- és azon keresztülvitelét. Ezen és egyéb erélyes intézkedésekkel rendszerint egy pár hét alatt elfojtatik a járvány.

Vács városában 1903. évi január hó óta a mai napig kétszáznál több vörheny betegedés fordult elő, a betegség kezdettől járványszerű volt és ma is az (ma harminczon felüli a betegek száma) és dacára ennek, az iskolákat csak egy pár nappal előbb zárták be a rendesnél, a nyáron a gymnasiumot rendes időben megnyitották; ma is folynak az előadások, a vásárokat megtartják, a mi több még a mai szeptember 13-iki nagybusut sem tiltották be. Pedig a vásárokon és busuk alkalmával — melyre több ezer ember jön az ország minden részéből — senkisé ellenőrizi vajjon nem mennek-e — a fertőzött házakba idegenek, vagy azokból nem mennek-e ki a tömegbe fertőzött egyének (ápolók, cselédek) és így nem hurczolják-e el a ragályt az országba mindenfelé?

Sok szülő siratja Vácson elvesztett reményességét, vannak a kik nem is egyet.

Száz és száz szülő szíve remag a szörnyű betegségtől, mely még a roncsoló toroklobnál is félelmetesebb. Sokan menekülnének idegenbe, vészmentes helyre, de ezt csak kevesen tehetik meg, mert a családapát hivatala, foglalkozása a városhoz köti, vagy egyéb akadályok vannak.

Ilyen körülmények között nem marad más hátra, mint török fatalismussal várni be a jövőt, *mert úgy látszik, hogy míg az Isten el nem távolítja tőlünk e keserű pohárt, a lörvény és végrehajlói nem segítenek a bajon.*

Tartozom az igazságnak, hogy a hatóság most már igyekszik a betegséget elfojtani, kár azonban, hogy azt a mit ma tesz, nem tette meg január hóban, a mikor a ragály fellépett. Könnyebb a tüzet elfojtani az első ház égésénél mint akkor, a mikor sok ház lángban áll. Be kell látni azt is, hogy nem könnyű dolog az emberek között fellépett fertőző betegségek továbbterjedésének megakadályozása.

Az emberi egészség megóvásának és fentartásának alapfeltétele a tisztaság, tisztaság és harmadszor is a tisztaság földben vízben és levegőben.

Vács nagyon régi város, a köztisztaságra a jobb időkben még kevesebb súlyt helyeztek az emberek mint ma. A saját udvarában mindenki úgy tett a hogy neki tetszett, a szemetet, trágyát, szennyvizet és pöczegödrot kiki oda helyezte, a hová akarta és akkor hordatta ki, a mikor neki tetszett; a szennyvizet, állatvért és konyha hulladékot sok helyen még ma is az udvarra bocsátják, így az udvarok és részben az utcák talaja századok óta szünet szakadatlanul fertőztetve; *szennyvel-, rothadási anyagokkal telítetett*; ártéri vagy furott mély kőutak, melyek a lakosságot a víz át nem eresztő agyagréteg alatti egészséges, tiszta ivóvízzel látnak el, nincsenek.

A városon kívül levő kitünő források vize a Dunába folyik; csak a közel lakók élvezik, mert a források távol vannak (A török csatorna úgy látszik valahol nyitva van, mert eső után színe és íze megváltozik.)

Igy a lakosság (a kinek nincs pénze ásványvizre) a víz át nem eresztető agyagréteg feletti fertőzött talajba ásott — sokhelyen a trágyadomb, vagy pöczegödör közelében levő udvari kutaknak fertőzött rosz vizét kénytelen inni, mert víz kell az emberi szervezetnek és szorultságban a szomszéd ember a rossz vízhez is hozzászokik.

A városnak egy része ugyan csatornázva van, de vízvezeték nincs, így a csatornába a házakból befolyó szennyvíz és ürülék addig stagnál, míg az esővíz el nem viszi. A nyílt csatornában poshadó szennyvíz az utcákon undorító büzt áraszt, ily undorító szagot terjesztenek a pöczegödörök is, melyeket a házi urak

költségkimélemből (tisztelet a kivételnek) csak akkor tisztíttatnak, a mikor már megtelik.

A lakások legnagyobb része nedves és mert jobbat nem igen lehet kapni, a szárazzá tétel pedig költséges, legtöbben nedves lakásokban laknak. Azt, hogy a tüdővészhez, görvélykórhoz s más betegségek terjedéséhez a nedves lakások nagyban hozzájárulnak, — mint elméletet sokan tudják, de a saját házukat, s lakásukat nem sorolják a nedves lakások közé, melyekre a fenti „elmélet“ áll. Mindenki azt hiszi, hogy neki és családjának nem árt az a nedvesség, a mi az ő lakásában látszik a falakon s ámitja magát, hogy az a nedvesség a *Naszály kő nedvessége*, mely nem egészségtelen. *Ez az elterjedt hiedelem.*

Igazságtalan volnék, ha azt állitanám, hogy ez az állapot csak Vácson van így. Nem! Ez így van az ország legtöbb vidéki városában, főként azért, mert az emberek legkevésébbet tudnak arról, miként kell az egészséget óvni káros behatások ellen; legkevésébbé ismerik az emberi szervezet, élet és egészségét.

Ez a sajnálatos állapot nem is fog megváltozni mindaddig, míg minden ember az elemi iskolákban nem tanulja meg az élet és egészségtanból a legelemibb tudnivalókat, míg az emberek betegsége — forrása lesz az emberi kapzsiságnak, míg törvényeink s közintézményeink nem helyeznek nagyobb súlyt az emberek egészségének megóvására, mint a közzgazdasági érdekekre. De azért nem kell elesüggedni s nem kell minden segítséget felsőbb helyről várni. Minden államnak olyan a kormányja és hatósága, a milyen a társadalma. Fogjon össze a társadalom minténevezője, járjon elül a jó példával és hiszem, hogy a jó példa meg fogja teremni jó gyümölcseit.

Legyen tisztaság udvarunkban, házukban és házuk előtt; éljünk mértékletesen; óvjuk a magunk és mások egészségét; háritsunk el minden elhárítható ártalmakat, melyek a magunk és mások egészségére károsak lehetnének; ne sajnáljunk sem költséget, sem fáradságot ennek megvalósítására, s ha ezt ma 10-en megteszik, holnap már ugyanannyian, — holnapután kétannyian követik és egy pár év múlva helyre hoztuk a százados mulasztást e téren úgy mint azt a közzgazdasági téren már csakugyan sok irányban helyrehoztuk.

Adja Isten, hogy úgy legyen!

Ivanka Pál, főszerkesztő.

A képviselőtestület rendes ülése.

F. évi szeptember 12-én.

Lindt János bíró rövid szavakkal üdvözlö a nagy számban megjelent képviselőket, a gyűlést megnyitja s a jegyzőkönyv hitelesítésére *Illek Vincze* apátplébános és *Csepessányi Béla* képviselőket kéri fel.

Interpellációk.

A jegyzőkönyv felolvasása után s a napirend tárgyalása előtt az örökös interpellátor: dr. Seligmann Jenő felvilágosítást kért az előjárásról arra nézve, hogy:

Mért nem készül el a közgyűlési jegyzőkönyv a hitelesítés szempontjából 3 napon belül?

Mért nem ragasztatnak ki a falragaszok nyílt, a közönség által könnyen hozzáférhető helyeken?

Mért nem tesz jelentést a ezatornaépítőbizottság a képviselőtestületnek a műhelytelepi ezatornaépítés befejezéséről?

Mikor szándékozik már az előjáróság a szemétkihordást a közegészségügynek megfelelően rendezni?

Hol van a gróf Károlyi Sándor elleni pörből a község javára megítélt 150,000 korona?

Zsoldos János főjegyző egyelőre csak annyit jelentett ki, hogy a 150,000 korona értékű papírokban a község pénztárában van elhelyezve, a többi kérdésekre azonban csak a jövő képviselőtestületi ülésen fog válaszolni.

A képviselőtestület a választ tudomásul vette.

Napirend.

A közgyűlés áttérve a napirendre Zsoldos János főjegyző előterjeszti, hogy a községnek 1894—95—96—97. és 98-ik évi számadásai másodfokulag felülvizsgálatván, a véghatározatok azon utasítással érkeztek le, hogy azok a képviselőtestület elé terjesztessenek s hogy a képviselőtestület a marasztaló tételekre nézve határozatokat hozzon. E marasztaló tételek késedelmi kamatokból, bérkoesidijakból, segély- és személyes pótlékokból, pénztári átvittelek, s kettős napidíjakból állanak.

A késedelmi kamatok onnan származnak, mert nem volt pénz, mikor fizetni kellett volna. A bérkoesidijaknak a szabályrendeletben jogosultsága van. A segélyezéseket és személyes pótlékokat a képviselőtestület szavazta meg. A pénztári átvittelek tollhibából e-ednek. A kettős napidíjak tárgyában, összesen talán 26 (?) forint, a képviselőtestület már határozott.

Csepreghy Pál az ügy fontosságánál fogva s már azért is, hogy mindenki világos képet lásson, indítványozza, hogy a tárgysorozat ezen első pontja a napirendről vétessék le s a véghatározatok előterjesztésére egy külön képviselőtestületi közgyűlés tartassék.

A közgyűlés az indítványt egyhangulag elfogadta.

A tárgysorozat második pontját a szervezési szabályrendelet módosítása képezte.

Zsoldos János főjegyző előterjeszti, hogy a módosított szabályrendeletbe az országos kormány rendelkezései, melyek már f. évi január 1-én életbe léptek, beillesztettek; hogy azon tisztviselőknél, kik nem tartoznak a jegyzői karba, nyugdíj biztosított; hogy a magánmunkások megváltatnak, s a megváltási összeg a törzsfizetéshez esatoltatik; végre, hogy az esküdtek száma fel-emeltetik. Kéri a közgyűlést, hogy a tervezet egy általánosságban, mint részleteiben fogadja el.

A szervezési szabályrendelet módosítására kiküldött bizottság jegyzőkönyvének felolvasása után

Wolfner Tivadar képviselő hangsúlyozza, miszerint a szervezési szabályrendelet tárgyalásánál, illetőleg a tisztviselők fizetésének rendezésénél nem lehet a személyes rökön-avagy ellenszenv az irányadó, hanem egyedül csak a közérdek és a humanitás. Ő a humanitásra helyezi a fősúlyt, annál is inkább, mert meggyőződött arról, hogy ama törvénytervezetben, mely Ujpestet Budapesthez esatolja, a belügyminiszter Ujpest tisztviselőiről semmiképen sem gondoskodott. Hogy e esatolás, a mai politikai viszonyok között, mikor fog megtörténni, azt az időpontot meghatározni ma nem lehet, a képviselőtestületnek tehát gondoskodni kell a jó, egészséges és tisztességes közigazgatás szervezéséről. Ez pedig csak akkor lehetséges, ha a most előterjesztett szabályrendelet-tervezet elfogadtatik. Köz-tudomásu dolog, hogy ő mindig élesen bírálta a tisztviselők működését, de másrészt el kell ismernie, hogy a tisztviselőknél a mai, évekkal ezelőtt megállapított fizetések-ből lehetetlen megélni, mert az élelmiszerek tetemesen megrágultak azóta, s a sa-

ládjaik is megszaporodtak. Magáéva teszi a javaslatot s ajánlja annak általánosságban és részleteiben való elfogadását.

Dr. Seligmann Jenő: tekintettel a község lakosainak szegényesedésére, a tisztviselők fizetésének emelésébe csak olyformán egyezik bele, ha az akként rendeztetik, hogy a keeske is jóllakják — s a kert is megmaradjon. (Nem a „kert“, hanem a „képoszta“ képviselő ur! Szerk.)

Csepreghy Pál: A szervezési szabályrendelet ilyen módosításától nem sok jót vár ugyan, mert Ujpest közigazgatása csak akkor javulna, ha a község a rendezett tanácsu városok sorába emelkednék, de a tisztviselők fizetésének rendezéséhez hozzájárul.

Friedmann Armin a tervezet általánosságban elfogadja s a részletes tárgyalást ajánlja, amidőn majd maga is megteszi észrevételeit.

Dr. Kis Sándor: A fizetés-rendezésre nézve esatlakozik Wolfner Tivadarhoz. A megélhetést ő is szívesen megadja, de csak a lehetőség határáig. Epen azért biztosítékot kér arra nézve, hogy a magán munkálatokért befolyó összegek tényleg a község pénztárába fognak befolyani. A nyugdíjra vonatkozólag pedig óhajtja, hogy arra egy alap létesíttessék s a nyugdíjigény a szabályrendelet életbelépésétől számított 10 évre kezdődjék.

Diamantstein Lajos nem így képzelte a fizetés-rendezést szerinte csak az eddig nem jól dotált tisztviselők fizetését kellene emelni s nem volna szabad minden ok nélkül ily általánosságban ezeket a költségvetésbe illeszteni, annál is inkább, mert ő a fedezet reális alapját nem látja, amennyiben a munkaidő új beosztása folytán megtakarítandó 3000 koronát maga a főjegyző elejtette, a segélyezést ezután is igénybe fogják venni az alantas tisztviselők és díjnokok, a gróf Károlyitól nyert tőke pedig hasznosabb dolgokra volna fordítandó.

Mády Lajos egy általánosságban mint részleteiben hozzájárul a tervezethez, de azon többletre nézve, mely a régi és újfizetési összegnél mutatkozik: biztos fedezetet kér.

Zsoldos János kijelenti, hogy a magánmunkások után befolyt összegekről az előjáróság, a képviselőtestületnek minden évben jelentést fog tenni s a képviselőtestületnek alkalma lesz akkor a fizetésekre vonatkozó határozatát módosítani. Biztosítja különben a képviselőtestületet, hogy ha a javaslatban megjelölt fedezet nem is válik be minden részében, a fizetésemelés a pótdónak akkor is legfeljebb csak 1 százalékát fogja igénybe venni s ezen egy százalék miatt a pótdó a jövőben sem fog emelkedni, hanem megmarad abban a százalékban amelyben az idén volt, amiről a jövő hónapban tárgyalandó költségvetésből meg fog a képviselőtestület győződni.

A közgyűlés a szervezési szabályrendelet módosítását általánosságban egyhangulag elfogadta.

A részletes tárgyalás alkalmával a 3. §-nál dr. Kis Sándor, a 11. §-nál, Dr. Kálmán Odón, a 29. §-nál, Csepreghy Pál stiláris módosítást ajánlott s az el is fogadtatott.

Nagyobb vita fejlődött ki a 8. §-nál, amelynek kapcsán Friedmann Armin az esküdtek számát 20-ra kívánta emelni s indítványozta, hogy az esküdtek tiszteletdíjban részesüljenek s abc sorrendben hívasanak be szolgálattételre.

A kérdéshez hozzászóltak Dr. Kis Sándor, Diamantstein Lajos, Wolfner Tivadar, Csepreghy Pál s a közgyűlés végre egyhangulag:

Az esküdtek számát 20-ban állapította meg a tiszteletdíjat azonban elejtette.

A 17. §-ban Mády Lajos indítványára kimondatott, hogy a hivatalos órák jövőben is d. e. 8—12-ig és d. u. 2—6-ig tartanak.

A 18. §-nál Kálmán Odón dr. indítványára kimondatott, hogy az előjáróság határozatképességéhez a tisztviselő előjárókon kívül legalább 5 esküdt jelenléte szükséges.

A következő szakaszok ezután egész 75-ig vita s megjegyzés nélkül fogadtattak el.

A 75-ik szakasznál, mely a fizetések fel-emeléséről szól, legelőször is Friedmann Armin szólalt föl s azt kérdezte, hogy a főjegyző 5000 K fizetésében benne van-e az 1000 K személyes pótlék, melyet a képviselő-

testület a főjegyzőnek 10 éves szolgálati jubileuma alkalmából szavazott meg. Ha benne van, akkor azt az összeget készséggel megszavazza, de már a 4000 koronás munkadíj-megváltási összeghez nem járul hozzá.

Seligmann Jenő dr. ismételtel kijelenti, hogy a fizetésemelést a javasolt alakban nem szavazza meg.

Diamantstein Lajos kifogásolja azt, hogy a fizetésemelések megállapításánál a fővárosi kerületi előjáróság alkalmazottainak a fizetését vették irányadónak, kifogásolja azért, mert még nagyon messze vagyunk attól, hogy a székesfőváros kerületének tekintsük magunkat. A fizetésemelést, úgy amint az tervezetik, nem fogadja el. Egyrészt nem akarja az illető tisztviselőket megfosztani a magánmunkák díjaitól, másrészt pedig nincs bizalma sem a díjak összegében, sem abban, hogy azok tényleg be fognak folyni.

Zsoldos János főjegyző hangsúlyozza miszerint ő, mint érdektelen fél szól hozzá a kérdéshez, amennyiben a fizetésemelésekkel nemcsak hogy nyerni nem fog, ellenkezőleg áldozatot hoz akkor, amidőn magánmunkadíjait 4000 koronával váltatja meg. Ezt az áldozatot azonban megkellett hoznia tisztviselő társai érdekében, mert a magánmunkadíj megváltása nélkül nem lehetett volna azokat fizetés felemelésben részesíteni, kik díjszedésre nem jogosítvák. Ha a magánmunkások utáni díjszedésre jogosítattak bármelyikénél elveti a közgyűlés a díjak megváltását, akkor az egész fizetés felemelés dugába dől. Friedmann Armin megnyugtatóra kijelenti, hogy a főjegyzői 5000 kor. fizetésben benne foglaltatik az 1000 kor. személyi pótlék is, Diamantstein Lajos bizalmatlanságát pedig nem találja indokoltnak, amennyiben a magánmunkák aktaszere ellenőrzése és kezelése mellett a magánmunkadíjak ezimén befolyt összegekről minden évben jelentést fog tételni a képviselőtestületnek. Mindezek alapján ajánlja a 75. §-nak változatlan elfogadását.

Höberth Béla üdvözli a javaslatot, még pedig nemcsak a humanitás, hanem főképen erkölcs szempontjából. Hozzájárul a fizetésemeléshez, mert kötelességeinek csak az a tisztviselő képes becsületesen megfelelni, akinek a megélhetés gondjaival nem kell küzdeni. Hozzájárul ahoz is, hogy a magánmunkadíjak megváltassanak, mert a község megnyugvást fog találni abban ha a község pénztárába fogja befizetni a munkadíjakat s nem fogja zsarolással vádolni a tisztviselőket. Azonban határozati javaslatot nyújt be aziránt, hogy a fizetésnek azon összege, amely a munkadíjakból származik a nyugdíj megállapításnál tekintetbe ne vétessék.

Ilek Vince nemcsak hogy nem ellenzi a javaslat szerinti fizetésemelést, a munkadíjmegváltást, sőt köszönetet szavaz a főjegyzőnek azon áldozatkészségéért, amelylyel — lemondván a 4000 koronánál jóval nagyobb magánjövédelméről — lehetővé tette azt, hogy a kisebb tisztviselők fizetése emeltessék.

Friedmann Armin az elhangzott felvilágosító beszédek s indokolások után indítványozza, mondja ki a képviselőtestület, hogy a magánmunkadíj-megváltást éleben elfogadja, de évenként kimutatást kér az e ezimén befolyt összegekről, s ha esetleg kevesebb folyt be, akkor módosítani fogja a magánmunkadíj megváltáson alapuló 75-ik szakaszt.

Miután Wolfner Tivadar és Mády Lajos hozzájárultak Friedmann Armin indítványához. Lindt János népszerűen szavazásra hívta fel a képviselőket, s feltette a szavazás alá becsátandó kérdést akként, hogy azok, kik a 75. §-t Friedmann Armin indítványával együtt elfogadják: igennel, a kik pedig nem fogadják el: nemmel szavaznak.

A képviselők névjegyzéke felolvastatván, igennel szavazott: Wolfner Tivadar, Illek Vince, Mády Lajos, Csepreghy Pál, Hédervári Ernő dr., Pótz Mihály, Farmathy István, Glück Henrik, Perich Károly, Weisz Adolf, Friedmann Armin, Winternitz Gyula, Lichtmann Henrik, Dr. Csepesányi Béla, Löwy Bertalan, Sonnenfeld Miksa, Aradi Béla dr., Deutsch Zsigmond, Kálmán Odón dr. Kuthy István, Gerő Zsigmond, Erős Antal, Barta Mór, Búsi István, Krapp Mihály, Balog Armin, Medveezky József,

Radics Dávid, Kárpáthy József, Lindt János. *Összesen*: 30.

Nem-mel szavazott: Seligmann Jenő dr. és Diamantstein Lajos. *Összesen*: 2.

Szavazati jogával nem élt: Schwartz Jakab.

Az időszakonként választott elöljárók, az élethossziglan választott tisztviselők segéd- és kezelő személyzet fizetését rendező 75. §. tehát, Friedmann Armin indítványával együtt 28. szótöbbséggel elfogadtatott, mi ellen Diamantstein Lajos felebezést jelentett be.

A 75. §-nak a szolgaszemélyzetre vonatkozó része egyhangulag elfogadtatott.

A közgyűlés ezután, tekintettel a késői időre elhatározta, hogy a mai tárgyalást a 76. §-al befejezi, s a többi szakaszokat a folytatólagos közgyűlésen f. hó 14-én d. u. 3 órakor fogja tárgyalni.

Folytatólagos közgyűlés.

F. é. szept. hó 14-én.

Lindt János bíró a folytatólagos közgyűlést megnyitva, a jegyzőkönyv hitelesítésére Mady Lajost és Dr. Kiss Sándort kérte föl.

Zsoldos János főjegyző felolvassa a nyugdíjra vonatkozó 77. §. s javasolja hogy a nyugdíj jogosultság a jelen szabályrendelet életbe lépésekor lépjen hatályba.

Dr. Kiss Sándor ezzel szemben indítványozza, hogy a nyugdíj jogosultság csak 10 év múlva álljon be s a nyugdíj igény jogosultság napját minden egyes esetben a közgyűlés határozza el. A szolgák pedig kegydíjban részesüljenek.

Wolfner Tivadar indítványozza hogy a nyugdíj igény jogosultság a községi ipariskolai igazgatóra is terjesztessék ki.

A közgyűlés úgy dr. Kiss Sándor mint Wolfner Tivadar indítványát egyhangulag elfogadta.

A 78. §., mely a szabadság igénybevételező szől, azzal fogadtatott el, hogy szabadság „évenként egyszer” vehető csak igénybe.

A 79. §. azzal egészítették ki, hogy a magánfelektől szemlékért és helyszíni eljárásokért megszabott díjak „az állandóan alkalmazottknál, a község pénztárába fizetendők be.”

A 80. §-nál kimondatott, hogy „Budapest nem tekintetik külterületnek s így a Budapesten teljesített hivatalos kiküldetés alkalmával semmiféle díj sem számítható föl.

A 82. §. oda módosított, hogy az állandó szakbizottságok javaslata fölött a határozathozatali jog nem a képviselőtestület illetve az elöljáróság, hanem az elöljáróság illetve képviselőtestület ügyköréhez tartozik.

A 89. §-ban dr. Kiss Sándor indítványára, az építő bizottság egyetemleges felelőssége elejtetett s oda módosított hogy a bizottság eljárásából avagy véleményéből származó minden kárért első sorban a szakközégek felelősek, a bizottsági tagok azonban csak másodsorban.

A további szakaszok minden módosítás s megjegyzés nélkül egyhangulag fogadtattak el.

Következett a tárgysorozat 3-ik pontja. A belügyminiszter azon kérdést intézte az elöljárósághoz, elfogadja-e Ujpest község a Heit-féle hagyatékot, s képes-e a végrendeletben meghatározott záros határidőn belül a gyermek-kórházat létesíteni?

A közgyűlés Wolfner Tivadar érvelése után kimondotta, hogy a hagyatékot elfogadja, a gyermek-kórházat létesíteni fogja. Nehogy azonban ezáltal tulságosan megterheltelessék a község, egy bizottságot küldött ki a feltételes szőmitások, megtételére. A bizottság tagjai: Mady Lajos, Friedmann Armin, dr. Aradi Béla, Kárpáthy József, dr. Kiss Sándor és dr. Seligmann Jenő.

A vármegye alispánja az újpesti helypénzdijszabás megállapítását nem látván szabályszerűen megtagyvalva, azt újabb tárgyalás végett visszaküldötte. A közgyűlés az ügy fontosságára való tekintetből, egy bizottságot küldött ki e célra, melynek az újpesti ipartestület bevonásával, Mady Lajos, Friedmann, dr. Aradi Béla, Kárpáthy József, Kiss Sándor dr., Seligmann Jenő dr. tagjai.

Felolvasatott a vármegye tanfelügyelőjének illetőleg a kereskedelemügyi miniszternek azon leirata, melyben tudomására hozza a községnek, hogy az asztalos-

tanoneczok részére szakiskolát akar létesíteni s felhívja a községet nyilatkozzék hajlandó-e tanerők alkalmazásán kívül a terheket viselni?

Zsoldos János főjegyző az elöljáróság nevében javasolja, hogy a 300 asztalos tanonecz költsége esatoltassók ki az ipariskolából s adassék át a szakiskolának.

Csepreghy Pál tekintettel az asztalos szakiskola fontosságára, s azon haszonra, mely az asztalos-iparág fellendülésével az egész községre hármozna, indítványozza, hogy ha a háromszáz tanonecz után esedékes összegnél a szükségelt összeg nagyobb is volna: a község adja meg azt a szakiskolának.

Wolfner Tivadar mint mindig, úgy most is, kész a kisipar fejlődése érdekében áldozatokat hozni s miután reméli, hogy Ujpest asztalosai jobban fel fogják a szakiskola fontosságát, s nem viselhetnek iránta oly közönyösen, mint a hogy a faipari szakiskola iránt eddig viseltettek: hozzájárul Csepreghy indítványához.

A közgyűlés egyhangulag elfogadta Csepreghy indítványát.

A fogyasztási adó kezelése ügyében Zsoldos János főjegyző előterjeszti, miszerint az a próbaév, a melyre a fogyasztási adó kezelésére vonatkozólag a község Gerő Zsigmonddal szerződött: lejárt és tökéletesen bevált, amennyiben a jövedelmi többlet a múlt évvel szemben 25,618 koronát tesz ki. Ebből kifolyólag az elöljáróság azt indítványozná, hogy a próbaév még két évre terjesztessék ki, ha időközben be nem érkezett volna Keppich és Brankovics ajánlata, kik a fogyasztási adó kezelését bérbe óhajtják venni. Az ajánlat, mely meglehetősen burkolt, felolvasatván. Dr. Seligmann Jenő, megragadta a rég várt alkalmat s a „tetszik tudni” „tetszik érteni”-ekkel oly szenedélyesen dobálózott, hogy ha ezek kövek lettek volna, akkor több fejet vert volna be a közgyűlésen, mint a mennyi ott jelen volt. Szenedélyes kirohanásában még azt a táblázatos kimutatást se tudta elrejtteni, a melyhez úgy jutott, hogy... „tetszik érteni”... s a melyből azt bizonyítgatta, hogy a községnek a „társviszony” kárt okozott, mert ha a kezelési költséget 15.000 koronát leszámítjuk és ha tekintetbe vesszük, hogy a „Társ” 20%-ot, válják egészségére, nem a netto, hanem a „bruttó” bevétel után kapta, akkor az eredmény koránt sem oly fényes. A jog, igazság és a törvény nevében kívánja, hogy ez a „társ” viszony szűnjék meg s a fogyasztási adó bérletet a község úgy mint az előtt, maga, társ nélkül kezelje.

Mady Lajos rámutat azon hiányokra, melyek a községet a régi kezelésnél érték, kiemeli az előnyöket, melyeket a próbaév eredményezett: jót áll Gerő Zsigmond lelkiismeretes, becsületes kezeléseért s ajánlja a próbaév folytatását.

Aradi Béla dr. szerint sem pénzügyi, sem erkölcsi ok nincs arra nézve, hogy a fogyasztási adóbérlet kezelése idegen ezégre bizassék. A pénzügyminiszter nem azért engedte át jutányosan a bérletet a községnek, hogy abból magánézőg huzzon hasznát, hanem hogy a község jobban boldoguljon. Határozati javaslatot nyújt be, mely szerint mondja ki a közgyűlés, hogy a Keppich és Brankovics ezég ajánlatára nem reflektál s utasítja az elöljáróságot, hogy az eddigi rendszert tartsa fenn.

Friedmann Armin dr. Seligmannal szemben kimutatja, hogy itt nem „társ” viszony forog fenn, s a százelék szerinti díjazás vagy jutalmazás csak arra való, hogy a kezelő érdeke fokoztatván s a község érdekével azonosítottván, a község jövedelme nagyobb legyen, a mi a próbaévben fényesen el is éretett: elfogadja dr. Aradi javaslatát.

Csepreghy Pál nem tartaná helyes, erkölcsös dolognak ha a község lakosságát idegen érdekeknek kiszolgálná, a képviselőtestület, ha idegenekre bízna a fogyasztási adó bérlet kezelését, ennek folytán a múlt évi kezelés mellett foglal állást.

Wolfner Tivadar hangsúlyozza, hogy a községnek nem az a célja, hogy a fogyasztási adóbérletnél elért eredmény alább szálljon, hanem az, hogy fokoztassék; ennél fogva indítványozza, hogy a jelenlegi rendszer, a kezelővel együtt, tartassék fenn ismét egy év tartamára.

A közgyűlés Wolfner indítványát — Seligmann kivételével — egyhangulag elfogadta.

A közgyűlés ezután a községi faiskola felügyeletével Krapp Mihály esküdtet bízza meg; a Szent-Gellért- és Báthory-utczák csatornázását engedélyezte s a költséget — (2600 korona) a jövő évi költségvetés terhére írta; a behajthatatlanná vált pótdó és közmunka leírását engedélyezi; Prober Lajosnak az illetőséget megadja; ellenben Kis Juliát, Thomasz Dánielt s a Fejes kis-korúakat hasonló kérelmük kel elutasítja. A női ipariskolai kézimunka-tanítónőket 120, illetve 80 korona tiszteletdíjban részesíti s a „Közművelődési kör”-nek a képképzés rendezésére 200 koronát szavaz meg. Ezzel a folytatólagos közgyűlés véget ért.

Harcz a beiratások körül.

Alig van hazánkban községünkhöz hasonló nagyságu városa, a melynek tanügyi statisztikája ezét megközelítene. Több mint 6000 gyermek látogatja tanintézetünket. Tanév elején valóságos ostromnak vannak kitéve iskoláink. Betört ajtók, ablakok, a szorongásban elájult nők és gyermekek, izgatott hangú szőváltások stb. tarkítják az igazgatói irodák előtt a bejutásért harezoló tömeget. Mindez abban leli magyarázatát, hogy idáig még az elemi iskolából is kiszorultak a tanulók s egyik kerületből a másikba kellett vándorolniok. A polgári iskolákból pedig — új osztály hiányában — egyszerűen visszautasították őket. A folyó tanévben már a polgári iskolákban is nyitottak elegendő osztályt.

Egyelőre csak az állami polgári fiúiskoláról vannak biztos adataink. Ennek az intézetnek rohamos fejlődése bámulatba ejtő. Kilencz esztendővel ezelőtt a négy osztályba 128 tanuló iratkozott be, ma több mint 600 tanuló látogatja. A folyó tanévben két új tanerő kinevezésével két új osztályt nyitott a közoktatásügyi miniszter.

A 600 tanuló 4 első, 3 második, 2 harmadik, és 2 negyedik osztályban van elhelyezve. Ennek a esodálatos gyarapodásnak a természetes következménye lesz, hogy az iskola két év múlva tizenhat osztályúvá fejlődik.

Ezzel aztán szűknek bizonyult egyúttal a múlt évben épült Ferencz József-téri polgári fiúiskola is. A hatalmas épület kolozus minden zugát már most teljesen megtölti a tanuló sereg, s így a jövőben: megnyitandó felsőbb osztályok számára egyáltalában nincs hely.

Ez a megrohanás arra indította az iskola igazgatóját és tantestületét, hogy az intézetnek kereskedelmi iskolával való betetőzését és gimnázium felállítását kérje — memorandumban — a kultuszminisztertől.

A gombamódra elszaporodott kereskedelmi iskolák számát a miniszter egyelőre nem hajlandó gyarapítani, noha nem látjuk be, hogy Alsókubin, Nagyrőcze, Radnappal mennyivel nagyobb kereskedelmi központok Ujpestenél, s míg azok ugyszólván az újságok apró-hirdetéseit között toborozzák tanítványukat, addig községünk számos tanulóját, a horribilis tandíjat szedő fővárosi kereskedelmi iskolákba, legtöbbször csak protekezió mellett veszik föl.

A polgári fiúiskola igazgatója évről-évre hivatalos uton statisztikai adatokat gyűjt a fővárosi középiskolába járó tanulókról. S ugyanakkor, a mikor a mozgalom vezetői — elég meggondolatlanul — a polgári fiúiskola átalakításával óhajtották megoldani a gimnázium kérdését, a miniszteriumban épen ez az indítvány gyengítette meg a község kérésének komolyságát, miután a szegény munkás és iparos-osztály iskoláztatását ép oly fontosnak tartják ott, mint a jobb módúak középiskolai oktatását. Aztán meg az ország legnépesebb vidéki polgári fiúiskoláját ötletszerű indítványokra csak nem lehet beesukni?

Az igazgató által gyűjtött adatok szerint a fővárosi gimnázium és reáliskolákba járó tanulók száma évről-évre gyarapodik. Míg néhány évvel ezelőtt 40—50 volt a bejárók száma, addig ma már a 150-et is meghaladja. Sőt a polgári fiúiskola tanulói között is többen vannak, akik a latin nyelvből tett felvételi vizsga után a gimnáziumokba lépnek át.

Az említett felterjesztésből tehát hivatalos uton fog értesülni a közoktatásügyi kormány a gimnázium felállításának szükség-

ségességéről, amely első sorban kézzelfogható adatokkal bizonyítja a felállítás sürgős voltát, s másodsorban egy időre gátat vet a polgári fiúiskola túlzufoltságának, s a már-már föltétlenül szükséges második polgári fiúiskola megnyitásának.

Ezen a csapáson haladva — a község megfelelő anyagi hozzájárulásával — azt hisszük, hogy a mindnyájunk által óhajtván várt gimnázium felállítása nem késleltethető soká. Gy.

H I R E K.

— **Pestmegye közigazgatási bizottsága** f. é. szeptember hó 11-én ülést tartott *Beniczky* Ferencz v. b. t. t. főispán elnöklése mellett. Az ülésen *Bárczy* László pénzügyi igazgató, *Mészöly* László jegyző s *Tóth* József tanfelügyelő tettek előterjesztéseket. Többrendbeli felelősség elintézése után az ülés véget ért.

— **Kinevezés és áthelyezés.** Az igazságügyminiszter ifj. *Csilléri Kálmán* budapesti büntető törvényszéki joggyakornokot az újpesti járásbíróhoz aljegyzővé nevezte ki; *Dr. Kramolin Ernő* szászsebesi járásbíró-sági aljegyzőt az újpesti járásbíróhoz helyezte át.

— **Műkiállítás Ujpesten.** Az újpesti közművelődési kör helyiségében visszavonhatatlanul f. hó 20-án nyílik meg a műkiállítás, melynek rendezésén nagy buzgalommal fáradoznak úgy a rendezők mint a zsűri tagjai: *Lének* Lajos, *Margittay* Tihamér, *Balassa* Károly, *Andrejka* és *Teles* Géza.

— **Iparosokat érdeklő határozatok.** A kereskedelemügyi miniszter a közelebbi időben a következő határozatot hozta: — A képzéshez kötött iparban alkalmazott segédeknek a munkakönyv elvesztésének bejelentéséről szóló iparigazolványokat az ipartestületek állítják ki. — A vendéglői ipar gyakorlásától senki meg nem fosztható. — A felelősséget visszautasító másodfokú iparhatósági végzés ellen további felelősségesnek helye nincs. — A szökevény tanonezoknak felfogadása s alkalmazása kihágást nem képez.

— **Halálozás.** *Reiter* Sámuel Ujpest község régi, széles körben ismert polgára f. hó 13-án hosszas szenvedés után élete 70-ik évében meghalt. Az elhunyt évek hosszú sora alatt jó szívével és meggyerő modorával ki tudta vivni polgártársai szeretetét és becsülését. Temetése f. hó 14-én délután volt tisztelettel és barátai nagy seregének részvétele mellett. *Reiter* Lajos a B. U. R. vasút főpénztárosa *Reiter* Manó kenőcs-gyáros az elhunytban édes atyjukat gyászolják.

— **Az Ujpesti Torna Egylet** f. hó 13-án kezdte meg őszi mérkőzéseit, a mely alkalomból az M. T. E. I. csapat mérkőzött a „33-as” Football Club I. csapatával. A mindvégig érdekes és szép játék az M. T. E. győzelmével végződött, a mely 4 : 2 arányban verte le a 33-asokat. Bíró *Aschner* volt, igazságos, tapintatos és szigorú bíráskodásért elismerést érdemel.

— **Az Ujpesti Ipartestület** szüreti ünnepélye, mely f. hó 20-án fog megtartani: egyike, lesz a legkedélyesebb és leglátogatottabb szüreti ünnepélyeknek az idén. A rendezőség mindent elkövet a siker érdekében s az ipartestület tagjainak családjai *Uhl* Károly vendéglőjében adnak találkát egymásnak vasárnap délután 4 órára. Egyszer egy évben csak szabada mamának is meg a leányoknak is a papával együtt mulatni! Mi? . . .

— **A nem okleveles gazdatisztek ügye.** A Nem-Okleveles Gazdatisztek Országos Egyesülete tudatja Magyarországon összes nem-okleveles gazdatisztekkel, hogy a földmívelésügyi miniszter 1903. évi 58050. szám alatt az egyesület alapszabályait helybenhagyta; ezzel kapcsolatosan felkéri — lapunk útján — a kartársakat, hogy a nem-okleveles gazdatisztek nézve föltétlenül mostohán rendelkező 1900. évi XXVII. t. cz. hiányainak kiépítésére vonatkozó s szigorúan a törvény keretein belül folytatni szándékolt működésében segítségére legyenek, nehogy a nem-okleveles gazdatisztek testülete legközelebb már (a törvényben jelzett 1906. évben) teljes elzúllásnak induljon. Szükséges tehát, hogy a kartársak sa-

ját, életbevágóan fontos érdekük miatt lépjenek erintkezésbe az országos egyesülettel, illetőleg haladéktalanul sorakozzanak annak zászlaja alá. Minden e tárgyra vonatkozó felvilágosítást megad a Nem-Okleveles Gazdatisztek Országos Egyesületének igazgatósága (Budapest, VII., Baross-tér 14.)

— **Névmagyarosítás.** A belügyminiszter engedelmével *Spergely József* újpesti lakos valamint gyermekei: *Ignácz* és *Kornélia Kárpátira*; *Schulzinger Samu* újpesti lakos, valamint gyermekei: *Géza* és *Etelka Zsolnai-ra*; *Losikon József* újpesti lakos valamint örökre fogadott *Gyula fia Losonezi-ra* magyarosította a családi nevét.

— **A titkos szerek elárúsítása.** A belügyminiszter szabályrendeletet adott ki a titkos szerekről. A rendelet, a melyet a hivatalos lap mai száma közöl, az összes titkos és speciális szereknek elárúsítását csak az esetben engedi meg, ha az árusító gyógyszerár (droguista) vagy gyógyszerész az előírásra vonatkozó szándékát a belügyminiszteriumnak bejelenti s a miniszterium a bejelentést tudomásul veszi. A bejelentés alkalmával az orvosságból négy adag, az ajánlás és használati utasítás szövege is bemutatandó, valamint a csomagolás módja is és mindezeket változtatni büntetés terhe alatt tilos.

— **A községi letétek kezelése tárgyában** a vármegye alispánja azt tapasztalta, hogy a községi pénzkezelésről és számvitelről alkotott vármegyei szabályrendeletnek a letéteményekre vonatkozó rendelkezései nem tartatnak meg, nevezetesen betéti jegyzékek nem vezetnek, ennek folytán utasította a főszolgabírákat, hogy a felügyeleti vizsgálatok valamint a községi számadások fölött vizsgálása alkalmával ellenőrizték, illetőleg a járási számvételek ellenőrzésük, az, vajon a községekben a letéti kezelés szabályszerű-e? Az ide vonatkozó szabályrendelet szerint a községi pénztárnok csak a bíró által előírt minta szerint vezetett jegyzék mellett vehet őrizetbe letéteket s azokat a szabályrendeletben előírt naplóba köteles bevételezni, kezelni és elszámolni. A letéti jegyzéket helyesebben a letéti számlakönyvet az ellenőr illetve a községi jegyző vezeti.

— **Megbízás és áthelyezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Feltóthy* László hajdusoboszlói polgári iskolai tanárt tanítóképzőkre képesített ének- és torna tanárt az újpesti állami polgári fiúiskolához helyezte át. Együttal megbízta *Agoston* Lajos középiskolai rajztanárt a kultusz miniszteriumba szolgálattételre berendelt *Németh* Gyula rajztanár helyettesítésével.

— **A cukor olosósága.** A „Fűszerkereskedők Egyesülete” a „Kis és Középkereskedők Társulata” a „Budai Kereskedők Társulata” és az „O-ludai Szatócipar Testület” 1903. év szeptember hó 7-én kelt nyomtatott körlevele alapján értesítette az összes fűszerkereskedőket, hogy forgalmazó ezikkünk a cukor hasznát adóvá válják az egyöntetűen alantí árban fogja adni: Koczká cukor, süveg cukor, örölt cukor kímérve 1 kg. 82 fill. Koczká és örölt cukor dobozban 5 kg. 4 k. 10 fill. Nagy süveg cukor 11—12 kg. 1 kg. 79 fill. Kis süveg cukor 3—5 kg. 1 kg. 80 fill. Hulladék (Pilé) cukor 1 kg. 78 fill. Osztrák gyártmány 8 fillérel drágább.

— **Téli szaktanfolyam iparossegédek részére.** Az újpesti m. kir. állami faipari szakiskola a folyó 1903—904. tanévben is mint eddig esti és vasárnapi *szakrajztanfolyamot* nyit faiparosok részére. A szaktanfolyam célja: a faiparban dolgozó iparosoknak és iparossegédeknek, továbbá faiparos tanoncoknak a faipar fejlesztésére szükséges szabadkézi- és szakrajzolásban, valamint technológiai ismeretekben és az ipari könyvtelben való tovább kiképzése. A tanfolyamra felvétetnek asztalos, fafaragó, esztergályos s egyéb a rokonágba tartozó iparosok, segédek és oly tanoncok is, a kik az iparostanoneziskolát befejezték, vagy a kik a kellő előképzettségük folytán a tanoneziskolában előadandó elméleti tantárgyak alól felvannak mentve. A tanfolyamra beiratkozni lehet szeptember végéig a fentjelzett szakiskola igazgatói irodában Gyár-uteza Hajnal-uteza sarkán. *Tandíj és beiratási díj nincs.*

9535.

Vác járás főszolgabírája

1903. kíg.

Vörheny, kanyaró és egyéb fertőző-betegség ellen való óvintézkedések.

Körrendelet

az összes községek előjáróinak, a községi és kör-orvos uraknak megfelelő intézkedés és a járás-orvos urnak tudomásvétel végett.

Habár járásom területén ez idő szerint csak Rákospalotán és Ujpesten van nagyobb mértékben a kanyaró elterjedve, s Órszentmiklósról egy eset jelentetett, tekintve, hogy a megyében és szomszédos vármegyében különböző fertőző betegségek nagy mértékben legkivált a vörheny járványszerűen uralkodnak, nehogy járásom községeiben ezen avagy más fertőző betegség elharapódzék, felhívom az összes községek érdemes előjáróit, hogy

1. Figyelmeztessék a lakosságot a vörhenynek és más fertőző betegségeknek a környékben, de főleg Vác városban való nagy mérvbeni elterjedtségére és hívják fel a gyermekek között fellépő lázas betegségeknek haladéktalan bejelentésére.

2. Minden község szerezzen be kellő mennyiségű fertőtlenítő szert, hogy a fertőzött lakások megfelelően fertőtleníthetők legyenek.

3. A fertőzött házak kapuja vöröslappal jelölendő meg, ily felirattal: „itt ragályos beteg van tilos a bemenet”.

4. A betegek az egészségektől elkülönítendő, mert a kór tova terjedésének megállítására ez a legfontosabb.

5. Oly házakból, melyekben fertőző beteg van a tej kivitele eltiltandó.

6. Azon községekben, melyekben egyszerre több fertőző betegség fordul elő, a járványbizottság megalakítandó, — mely a járvány tartama alatt állandóan felügyeletet gyakorol a betegség elleni óvintézkedések mikénti végrehajtása felett és véleményét ad az előjáróságnak a szükséges intézkedésekről.

7. Ily községek több kerületre oszthatók fel s ezek mindenikébe egy-egy kerületi biztos, előjárósági tag bizandó meg az állandó és folytonos felügyelet gyakorlásával, — ezen biztosok naponta tartoznak jelentést tenni az előjáróságnak a tapasztaltakról.

8. A gyermekek a temetéstől eltiltandók.

9. Fertőző betegségben elhaltak hullája azonnal a hullaházba szállítandó s szállítása csak az erre szánt kocsin eszközölhető, mely kocsi minden használat után fertőtleníteni kell.

10. A fertőzött lakás a beteg felgyógyulása vagy elhalása esetén kimeszelendő vagy újra festendő, illetve megfelelően fertőtlenítenő, — a földes szoba földje egy ásó nyomnyira kiemelendő, eltávolítandó, mésztejjel fertőtlenítenő és friss tiszta földdel pótlandó. — a padló luggal mosandó fel.

Vácson, 1903. szept. 8.

Ivánka
főszolgabíró.

47864.

Ujpest község előjárósága.

ki. 1902. sz.

Hirdetmény!

Ujpest község előjárósága közhírré teszi, hogy a község képviselőtestülete által annak folyó évi szeptember hó 12. és 14-én folytatva tartott rendes közgyűlésében 76. és 77. kgy. 1903. számú határozatokkal megalkotott

szervezési szabályrendelet

az 1886. évi XXII. t. cz. 27-ik §-a értelmében közzemlére kitétetett s az a főjegyzői irodában (I. emelet, 43. ajtó) a hivatalos órák alatt a mai naptól számított 30 napig a község adózó polgárai által betekinthező s a netáni felelősségek is ugyanezen idő alatt ugyanott beadhatók.

Ujpesten, 1903. évi szeptember 5-én.

Zsoldos s. k.
főjegyző.

Lindt s. k.
bíró.